HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ששגג על האוכלין והזיד על הכלי. ומאי חייב דקתני מיתה: והא אף קתני. משמע שני מיחוין שוין: **ובפלוגתא דר"י ור"ל.** דאיפלוגו בידיעות מחלקות בפ' כלל גדול (לעיל דף עח:) איפלוגו נמי רב ששת ורב אשי הכא רב ששת דלא מוקי לה הכי קסבר דאין ידיעות מחלקות ורב אשי סבר ידיעות מחלקות:

דמשרבטי נפשייהו. משמטים כלפי מטה ומכבידין עצמן להשמיט מיד הנושאן: **מפיר בסוס.** למוכרו לנכרי מפני שמלאכת הסוס אם היה אדם עושה אותה אין חייב עליה חטאת דלרכיבה עומד והמי נושא את עצמו והא דאסרו למכור בהמה גסה לנכרי משום שאלה ומשום שכירות אסור וסוס אי נמי דמושיל ומוגר לאו איסורא דאורייתא איכא שאין זו מלאכה אלא הסוס וגבי אזהרת שביתת בהמה מלאכה כתיבא[ה]: **ואמר רבי יוחנן גרסינן: דבי וייאדן.** של ליידי עופות שנותנין על הסוס עופות כשהן חיין כגון נץ ומינו לגוד שאר עופות[ו] ולא משרבטי נפשייהו דלא קשירי והשתא נמי המי נושא את עצמו ומשום הכי א"ר יוחנן בן בתירא ורבי נתן אמרו דבר אחד: **בכפות.** בין עוף בין אדם: **למאן דכפיתי דמו.** שרוכבים מעוטפין בבגדים רחבים וגם הם עצמן מעוגנין מהגג על האדן: **ואמר רבי יוחנן גרסינן: בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד.** והא אמרת מודה ר' נתן בכפות[ז] ואי משום דאוקמינן בסוס המיוחד לעופות משום רבנן אוקמינן דפליגי עליה ולמימר דאילו באדם שייסה שוין לפטור ואי בכפות מודה רבי נתן היכי מתוקמא דבן בתירא כר' נתן משום דהי נושא את עצמו הא בן בתירא מתיר אפילו למכור לפרסיים דכמאן דכפיתי דמו וכל האומות קרי להו נכריס[ח] דסבר דכפות נושא את עצמו: **רמות רוחא.** גסות. הא דלא מסגו בכרעייהו גסות הוא: **פרדשכא.** סרדיוט: אף

ובפלוגתא דר' יוחנן ור"ל. פי' חייב שתי חטאות[א] לרבי יוחנן כשנודע לו וחזר ונודע לו דידיעות מחלקות ולר"ל אחר[ב] שנתכפר נודע לו על אחד[ג] ופי' הקונטרס אין נראה לר"י דנהי דלית ליה לרב ששת ידיעות מחלקות מ"מ יעמיד בנודע לו על האחד בשכבר כיפר דכפרה לכ"ע מחלקת:

שהחי נושא את עצמו. תימה לר"י למה פטור דאי משום שהחי מיקל עצמו והלא אפילו במשא קל יותר חייב ואי משום דשיים שעשאו פטורין הא הוי זה יכול וזה אינו יכול[ג] שאין הנשא יכול לישא עצמו בלא הנושא והנושא יש בו כח לנושאו אפילו היה מת ואומר ר"י דממשכן גמרינן שלא היו נושאין דבר אי שהתחשים והאיילים היו הולכים ברגליהם והחלזון (ג) מיד[ד] היו פוגעין אותו [ה]טרם ימות דכמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה כי היכי דליגליל ליגעיה[ו]: **אבל אדם חי נושא את עצמו.** תימה דבריש נוטל (לקמן דף קמא:) משמע דפליגי נמי באדם דקאמר גבי תינוק רבא כרבי נתן סבירא ליה ואומר רשב"א דקטן כבהמה דמי דמשרבטי נפשיה אך קשה לן בדפרק מפנין (שם דף קכח:) תניא מדלין בהמה חיה ועוף באהל אבל לא ברה"ר והאשה מדלה את בנה ברה"ר ופירש התם בקונטרס דבהמה ברה"ר לא שמא יגביהנה מן הארץ ושתמא כרבנן דר' נתן דמחייבי אבל בנה אי נמי מגבה ליה הא באדם מודו רבנן דחי נושא את עצמו [ושמא ההוא דבפרק נוטל איירי בתינוק בן יומו]: **בסוס המיוחד לעופות.** ובן בתירא מתיר בסוס בכל הסוסים[ו] קאמר ורבנן אוסרין בכל הסוסים משום סוס המיוחד לעופות דלא חילקו חכמים בסוסים: **סוסא דבי וייאדן.** פר"ח שכן ליידי עופות מניחין עליהן עופות שלהן[ז] שלדין בהן עופות אחרים אבל אין לפרש בעופות הנילודין דהני כפופין נינהו ואמר בסמוך דמודה רבי נתן בכפות: **והא הני פרסאי.** ואיהו לא מפליג למכור לשום נכרי: [מ]**את המת במטה חייב.** נראה לר"י דמהכא קיש לן בכל דוכתא דאית ליה לר' יהודה מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב המזיקתו מ"ק דר"ש היינו רבי יהודה כי ההיא דלעיל זה אינו יכול וזה אינו יכול דת"ק דר"ש היינו ר' יהודה כדמוכח בגמ' ורשב"א אומר דיש להביא מדתנן לעיל (דף 5.) ר' יהודה אומר אף המוציא משמשי ע"ז [ח]דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה: [ט]**רבי שמעון פוטר.** נראה לר"י דמלאכה שאינה צריכה לגופה קרי כשעושה מלאכה ואין צריך לאותו צורך כענין שהיו צריכין לה במשכן אלא לענין אחר כי הצורך שהיתה מלאכה נעשית בשבילו במשכן הוא גוף (איסור) המלאכה ושורשו[ט] ולפי זה אתי כולהו שפיר הוצאת המת אין צריך למת ובמשכן היו צריכין לחפצים שהוציאו לד נחש אלא יש כאן אינו צריך לנחש ובמשכן היו צריכין לתחש וחלזון ומפיס מורסא להוציא ליחה המזיקתו ואין עומד לתכלים אויר והוציא ליחה תמיד אע"פ שנעשה פתח גמור שהרי ראוי (הוא) להכניס והוציא אם היה צריך מ"מ לא דמי לפתחים שבמשכן שהיו עומדין להכניס והוציא אבל לעשות לה פה דמיא למשכן וחייב והריגת המזיקין אין צריך להם ובמשכן היו צריכין לעורות אילים הנשחטים וחופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה ובמשכן היו צריכין לגומא לנעוץ בה או לדבר אחר וזב בכים אלא יטנפו כליו הוי אינה צריכה לגופה שאינו צריך לכים עצמו ואפילו למנות ראיותיו או נקייים דצריך הכים מ"מ אין צריך להוצאה זו דה"ג סגי ליה אי יתיב בחד דוכתא ומכבה גחלת אלא יזוקו בה רגיס וכחם על הגר ועל השמן או על הפתילה המהובהבת כבר אין צריכין לגופן שבמשכן לא היה כיבוי אלא לעשות פחמין בכיבוי זה ומתקנין על יד כיבוי זה שיהו ראויין למלאכת הצורפין וכיבוי כדי שתהא צריכה לגופה אלא כגון שסותר ע"מ לתקן יותר ממה שהיה בתחלה כגון שהבנין האחרון טוב מן הראשון כדמוכח בשמעתין[מ] דחם על הגר וכן קורע על [נ] מתו או שובר כלים למירמי אימתא אאינשי דביתיה אין צריכין לגופה דבמשכן היתה קריעה לצורך תיקון דבר [ע] הנקרע ואע"ג דבהוצאה לא בעי רבי שמעון שיהא לגמרי כמו שהיה במשכן [ד] דלא בעי מר לעשות לו טס או ס"ת להגיה אע"פ שבמשכן הוצאת הנדבה היתה כדי לתקנה לעשות ממנה משכן וכלים במקלקלים כגון מכבה וסותר וקורע מסתברא דצריך שיהא על מנת לתקן כמו במשכן ולא חשיבי המקלקלים צריכות לגופה עד דהוי לגופו ולגופה והא דלא קרי לה לגופו ולגופה כיון דבעו תרוייהו בכולו לגופה היא אבל לגבי מר וס"ת כיון דלא בעי אלא לגופו דהא לא בעי מר לעשות בו טס [פ] וס"ת כדי להגיה בו לא הוי בכולו לגופה ולפי שצריכות לגופה הוי כענין דהוי במשכן כמו שפיר הוצרך להשמיענו במר דלא בעינן לעשות לו טס כמו שהיה במשכן ורש"י דפירש דבדלונו לא היתה באה לו ולא היה צריך לה שאינה אלא לסלקה מעליו כמו לד נחש שלא ישכנו או מכבה גחלת שלא יזוקו בו רגיס דבדלונו שלא היה בעולם וכן בפרק במה מדליקין (לעיל דף לא:) פירש כחם על הפתילה המהובהבת כבר דאינה צריכה לגופה משום דאין צריך לכיבוי זה ואם לא הובערה מעולם הוה ניחא ליה דהואיל וחם עליה כי אית בה טפי הוה ניחא ליה בה קשה מסותר על מנת לבנות כמו בתחלה וקורע בחמתו למירמי אימתא אאינשי דביתיה דהתם צריך למלאכה ורוצה הוא שיהא בעולם ואין לומר דלא ניחא ליה שיצטרך למירמי אימתא [פ] אם כן מפיס מורסא לעשות לה פה יהא פטור דבדלונו היה שלא היה מורסא מעולם וכן קורע יריעה שנפל בה דרגא על מנת לתפור דבדלונו לא היה נופל בה וכן תופר בגד קרוע בדלונו שלא היה קרוע אלא צריך לפרש כדפירשתי[צ]: (שיין לע"ב) **גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה.** קשה לר"ת[ק] דגבי טלטול דהוי איסורא דרבנן לא שרינן משום כבוד הבריות אלא ע"י ככר או תיבוק כדאמר בפרק מדליקין (לעיל דף לא:) ובפרק כירה (שם דף מג:) [ר]וש לומר דשאני טלטול דאפשר על ידי ככר או תיבוק לכך לא התיר בענין אחר: אהני

שאמרו דבר אחד לענין הוצאת בהמה חיה ועוף לאו לענין הוצאת אדם, ודתניא מפני שהוא מלאכה שאין חייבין עליה חטאת לאו נשיאת אדם כדאסיקת אדעתין מעיקרא, אלא אפילו בסוס המיוחד לעופות קאמר פליגי רבנן עליה. ואקשינן ומי איכא סוס מיוחד לעופות. ואמרינן איכא דבי זיירן, הנץ וכיוצא בו שהמלכים צדין בהן עופות וקורין אותו באז, והאחד העוסק [בהן] קורין

יוה"כ דתניא עתי אפילו בשבת. ואמרינן למאי הלכתא, אמר רב ששת שאם חלה מרכיבו [על כתיפו]. כמאן דלא כר' נתן, דאי כר' נתן האמר חי נושא את עצמו. אפילו תימא ר' נתן כיון שחלה ככפות דמי, וא"ר יוחנן מודה ר' נתן בכפות. **וכן כזית מן המת וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ חייב.** ור' שמעון פוטר. א"ר אבא א"ר יוחנן ורב יוסף אמר ר"ל פוטר היה ר' שמעון

מסורת הש"ס

(א) [לעיל עח:], ב) [תוספס' פ"ק], ג) [לקמן קמא: יומא סו: עירובין קג.], ד) ע"ז יד: בכורות ב. [פסחי' נג.], ה) [בערוך ע' זיירן גרס דבי זיירן וע"ש מ"ש בשם רב האי גאון], ו) [ע"ז ע"ח.], ז) בדפו"י סגי אמר רבא כו' ור' יוסף אמר ריש לקיש, ח) [שמות כז], ט) [עי' רש"ל ורש"ש], י) ל"ל ואי בכפות מודה ר' נתן עד סה"ד ואח"כ שייך ואי משום וכו' עד לפטור וכן הגיה הה"ג מו"ה שבתאי ז"ל, כ) בע"י: כד, ל) [וע"ע תוס' עירובין ל:: ד"ה אם המ'], מ) [שיין לעיל במשנה לג:], נ) [ב"ז שיין שם], ס) [לעיל לא:], ע) הנקדע ומיתקן בכך ופע"ג כו' כל"ל, פ) וס"ת אלא כדי לקרות בו כ"ה בס"א, צ) גיר' הנ"י ל"ג, ק) [ועי' תוס' חגיגה י: ד"ה מלאכת],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ופלוגתא וכו' ולר"ל אחר שנתכפר על אחד חזר ונודע לו על אחר: (ב) ד"ה שהחי וכו' והחלזון. ר"ב ע"ל בדף עה ע"א: (ג) ד"ה ר"ש וכו' וכן קודע בחמתו אי שובר כל"ל וע"ב עי' בס' האורג קה ע"ב: (ד) **בא"ד דהא לא** בעי גבי מר לעשות בו טס:

גליון הש"ס

גמ' ונודע לו וחזר ונודע לו. עי' לעיל דף 5 ע"א תד"ה המעלים: **תוס'** ד"ה גדול וי"ל **דשאני טלטול דאפשר** ע"י כבר. ק"ל הא מנוחר לעיל דף מג ע"א דבליכא ככר דשרי טלטול מן הצד רק מטעם דאדם נהול על מתו ואי לא שריא ליה אתי לכבויי ולא שריגן מטעם כבוד הבריות וצ"ע ועי' סוכה דף לו ע"ב בתוס' שם:

רבינו חננאל

ששגג על האוכלין והזיד [על] הכלי. פי' והכי קאמר חייב על זה חטאת וע"ז (כזית) [כרת]. מתקיף לה רב אשי (וכו'). כגון ששגג בזה ובזה ונודע לו על זה וחזר ונודע לו על זה ובפלוגתא דר' יוחנן ור"ל, וכבר פרישנא לעיל בכלל גדול, והכא קא מסתייע ר"י דאמר חייב שתים על חטאתו והביא. **ואת החי במיטה פטור אף על המיטה שהמיטה טפילה לו.** אוקימנא באדם חי מפני שהוא נושא את עצמו ודברי הכל בין לר' נתן ובין לרבנן, אבל בבהמה חיה ועוף פליגי רבנן ור' נתן, רבנן מחייבי עלייהו דסברי אגב ביעתיהו משרבטי נפשייהו ומתרשלין ואין נושאין את עצמן. ור' נתן פטר בחיים. א"ל רב אדא בר אבא לרבא הא דתנן לענין אין מוכרין בהמה גסה לגוים, בן בתירא מתיר בסוס. ותניא עלה בן בתירא מתיר בסוס מפני שהוא עושה מלאכה שאין חייבין עליה חטאת. וסליק אדעתין שהוא נושא את האדם החי דהוי בן בתירא (כרבנן) [כר"נ] דאמר חי נושא את עצמו (ור' נתן) [ורבנן] נמי קאמרי הכי, היכי אמר בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד אלמא רבנן פליגי עלייהו, לימא בן בתירא ור' נתן ורבנן אמרו דבר אחד. א"ל (רבה) [רבא] רבנן באדם בלבד הוא דמודו אבל כל בהמה חיה ועוף בין חיים בין מתים רבנן מחייבי עלייהו, ובן בתירא ור' נתן תרוייהו

עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה מז:

כט ב מיי' פ"כ מ' שס הלכה ד:

ל ג מיי' פי"ח שס הלכ' מז:

מוסף רש"י

שהחי נושא את עצמו. ואין בו אלא משוס שבות (יומא סו:). **בן בתירא מתיר בסוס.** שאין מלאכתו אלא לרכיבה וכיוצא שבות היא ולאו מלאכה, משום דאי נושא את עצמו, לא איכפת לן אי אתי להשתמש ולהסכימו (ע"ז יד: וכעי"ז בכורות ב.) **לאין** רוכבין על גבי בהמה גסה שבות תנן לה בתמ' ביצה (פסחים נג.).

מוסף תוספות

א. כלומר הא דאמר רב אשי ונודע לאו דברי הכל הוא אלא. תוס' הרא"ש. ב. כפום פלוגתא דהתם למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. ריטב"א. ורב ששת ורב אשי לא פליגי בלל אלא באוקמתא בעלמא. שיטה להר"ן. ג. דיכול חייב. תוס' עירובין ל:: ד"ה אם המי. ד. כשיוצא מן הים. תוס' עירובין ל:: ד"ה אם המי. ה. [ו]מוציאין דמו בעודו בבחר. תוס' עירובין ל:: ד"ה אם המי. ו. אפי' כשהוא מיוחד לעופות. דאפי' בעופות חי נושא את עצמו. ריטב"א. ז. בלא קשירה. תוס' הרא"ש. ח. דאפילו מוציאין לשורפן. תוס' הרא"ש. ט. דכל מילי דשבת ממשכן ילפינן. תוס' הרא"ש. י. מאי שנא. תוס' הרא"ש. יא. ובכרמלית מטלטלין אותה בהדיא. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

ובפלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש. עיקר דיליה בפרק כלל גדול.

רבינו חננאל (המשך)

אותו בלשון פרסי באויאר. ובזמן שהן יותר מאחד קוראין להן בוואיארן, ויש להן סוסים מיוחדין לכך לשאת את העופות הדרוסין הנקראין באוי. ואמרינן א"ר יוחנן הלכה כבן בתירא. א"ר יוחנן ואדם כפות מודה רבי נתן שאינו יכול לשאת את עצמו והמוציאו בשבת חייב. א"ל רב אדא בר מתנא לאביי והא הני פרסאי דכפיתי דמו שאת רואה אותן שאינן יכולין להלך על הגליהן ואינן יוצאין ובאין אלא רכובין והסוס נושא אותן, ובן בתירא מתיר למכרן לגוים. וסביירא ליה שהוא עושה מלאכה שאין חייבין עליה חטאת, דאלמא אף הכפות בן בתירא פוטר עליו, וא"ר (יהודה) [יוחנן] בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד (והכי א"ר יוחנן מודה ר' נתן בכפות). ופריק ליה אביי דהנך פרסאי יש בהו כח להלך ואף הן נושאין את עצמן, ו(כ)מאי דנקיטא להו רמות רוחא, מענגין את עצמן מלהלך בענין דכתיב אשר לא נסתה כף רגלה הצג על הארץ מהתענג ומרוך, וכי בעי למרהט מצי, (דהא הוא) [דההוא] פרדשכאה, פי' פקיד המלך דרתח מלכא עילויה ורהיט תלתא פרסי בכרעיה. אבל חולה ודאי ככפות דמי ומחייב ר' נתן על הוצאתו, כההיא דגמרא דב' שעירי